

Nr 239.

Ankom till riksdagens kansli den 21 juni 1946 kl. 5 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1946/47 till arbetsmarknadens reglering m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln, punkterna 19—23, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1946/47 beräkna dels såsom förslagsanslag till Statens arbetsmarknadskommission m. m. ett avlöningsanslag av 2 250 000 kronor och ett omkostnadsanslag av 800 000 kronor samt till Länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingsanstalterna ett avlöningsanslag av 8 500 000 kronor och ett omkostnadsanslag av 3 100 000 kronor, dels ock till Åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m. ett reservationsanslag av 22 000 000 kronor.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 293, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 17 maj 1946, föreslagit riksdagen att för nämnda budgetår anvisa dels under rubriken Statens arbetsmarknadskommission m. m. till Avlöningar ett förslagsanslag av 2 650 000 kronor och till Omkostnader ett förslagsanslag av 850 000 kronor, dels under rubriken Länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingsanstalterna till Avlöningar ett förslagsanslag av 9 500 000 kronor och till Omkostnader ett förslagsanslag av 3 300 000 kronor, dels till Åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m. ett reservationsanslag av 22 000 000 kronor, dels ock till Kostnader för överflyttning av arbetskraft ett reservationsanslag av 15 000 000 kronor.

I skrivelse den 11 april 1946 har *statens arbetsmarknadskommission* framlagt förslag rörande beräkningen av medelsbehovet för budgetåret 1946/47.

I samband härmed har kommissionen givit en kortfattad översikt över läget på arbetsmarknaden under år 1945 samt en bedömning av den sannolika utvecklingen på arbetsmarknaden under återstoden av år 1946.

Med skrivelse den 3 maj 1946 har kommissionen överlämnat sedvanlig verksamhetsberättelse för år 1945. Nämnda berättelse har — med undantag av det inledande avsnittet om arbetsmarknaden under år 1945, vilket är likalydande med översikten i ämnet i kommissionens skrivelse den 11 april 1946 — såsom bilaga fogats vid propositionen.

Arbetsmarknaden under år 1945 och den sannolika utvecklingen på arbetsmarknaden.

Beträffande rubricerade frågor har *föredragande statsrådet Mossberg* anfört följande.

Av arbetsmarknadskommissionens redogörelse framgår, att det allmänna arbetsmarknadsläget under år 1945, bortsett från verkstadskonflikten, kännetecknades av synnerligen hög sysselsättning, föranledd av ökade exportmöjligheter och en ytterligare förstärkning av den goda hemmamarknadskonjunkturen. Betecknande för den höga sysselsättningsnivån är, att det tillskott av arbetskraft som föranleddes av försvarsberedskapens avveckling utan svårighet absorberades av arbetsmarknaden. Knappheten på bränsle och vissa råvaror, nedläggandet eller inskränkningen av militära anläggningsarbeten och sådan ersättningsproduktion som handelsavspärningen nödvändiggjort samt begränsningen av de militära materielbeställningarna föranledde givetvis friställning av arbetskraft men denna kunde i allmänhet relativt snabbt placeras inom närliggande underskottsområden. I avbidan på sådan placering kunde den friställda arbetskraften i många fall tillfälligt anvisas skogsarbete. Allmänt sett framträdde knapphet på arbetskraft inom ett flertal näringsområden.

Arbetslöshetssiffrorna för år 1945 äro följdenligt bland de lägsta som noterats. En kraftig säsongutjämnning kan även konstateras. Den kvardröjande arbetslösheten förklaras med att de arbetssökande alltid till en mindre del utgöras av personer, vilka av olika anledningar äro svårplacerade även vid en högkonjunktur. Vidare är det ofta icke möjligt eller lämpligt att efter inträffad arbetslöshet omedelbart överföra den arbetslöse till annat yrkesområde eller anvisa honom arbete på annan ort än hemorten.

Jag torde icke behöva ytterligare uppehålla mig med arbetsmarknadssituationen under år 1945, då arbetsmarknadskommissionen i sin verksamhetsberättelse för nämnda år lämnat en ingående redogörelse härför. Av större intresse synes vara att söka bedöma det aktuella arbetsmarknadsläget och utvecklingen på arbetsmarknaden under den närmaste tiden.

Den höga sysselsättningsnivå, som kännetecknat arbetsmarknaden efter verkstadskonfliktens biläggande, har ytterligare stärkts under den gångna delen av innevarande år. Antalet hos arbetslöshetsnämnderna hjälpsökande arbetslösa började efter den säsongmässiga uppgången under höst- och vintermånaderna redan under februari åter minska och utgjorde vid utgången av april månad endast 6 534, den hittills lägsta redovisade hjälpsökandesiffran för denna månad. Även arbetslösheten inom fackförbunden har under den hittillsvarande delen av året legat lägre än något tidigare år sedan första världskriget. Vid månadsskiftet mars/april uppgick sålunda antalet arbetslösa medlemmar inom fackförbunden i procent av hela medlemsantalet till endast 4,5. Arbetslösheten kan antagas ha sjunkit ytterligare sedan dess till följd av den säsongmässigt ökade sysselsättningen inom byggnadsverksamheten.

Knappheten på bränsle och råvaror utgör alltså ett allvarligt problem för industrien och har på vissa håll tvingat till driftsinskränkningar. Ännu större svårigheter särskilt inom industrien vållar emellertid den tilltagande knappheten på arbetskraft.

Att objektivt bestämma den aktuella knappheten på arbetskraft möter vissa svårigheter. Här må nämnas, att svenska arbetsgivareföreningen i september 1945 gjorde en arbetskraftsinventering bland de till föreningen anslutna

företagen med minst 50 anställda. De företag, från vilka uppgifter inkommo, motsvarade ungefär $\frac{3}{4}$ av föreningens numerära verksamhetsområde i denna storleksklass. Enligt de lämnade uppgifterna skulle dessa företag med hänsyn till då rådande avsättningsmöjligheter samt råvaru- och bränsleförsörjning kunna bereda sysselsättning för ytterligare 45 000 arbetare, därav 32 000 män och 13 000 kvinnor. Den uppgivna bristsiffran innefattade emellertid även cirka 20 000 vid undersökningstillfället redan anställda men av olika anledningar frånvarande arbetare. Mest framträdande var bristen inom verkstads- och textilindustrien. Även om — såsom arbetsgivareföreningen framhåller — vissa av uppgifterna måste tagas med stor reservation, enär de äro grundade på grova kalkyler, kunna dock anförda siffror ge en antydning om behovet av ytterligare arbetskraft för industriens räkning. Av senare datum äro de uppgifter, som företagen lämna till socialstyrelsens sysselsättningsstatistik. Enligt dessa uppgifter planerade under mars och april 1946 nära 500 industriföretag att ny- eller återanställa sammanlagt över 12 700 arbetare. Den allra största delen av denna arbetskraft måste nyanställas. Även inom jordbruket föreligger en markerad brist på arbetskraft. För att ytterligare belysa arbetskraftssituationen kunna följande siffror ur arbetsförmedlingsstatistiken för april 1946 anföras. Antalet hos den offentliga arbetsförmedlingen ledigannmälda platser under denna månad var inom jordbruket ca 14 700 och inom industriens samtliga yrkesgrupper ca 52 300. Antalet tillsatta platser inom angivna näringsgrenar uppgick under månaden till respektive ca 4 800 och 32 900.

Även om de anförda siffrorna få tagas med stor reservation med hänsyn till de många osäkerhetsmomenten i de undersökningar, varur siffrorna framkommit, äro de dock av intresse såsom uttryck för den ur arbetskraftsynpunkt ansträngda situationen inom skilda områden av arbetslivet.

Hittills har arbetsmarknadssituationen som regel kännetecknats av överskott på arbetskraft. De arbetsmarknadspolitiska strävandena ha härvid syftat till att bereda de arbetslösa sysselsättning eller i varje fall försörjning. Den nuvarande situationen däremot präglas av knapphet på arbetskraft. Huruvida detta är en relativt snabbt övergående företeelse eller icke är givetvis mycket svårt att avgöra. Att viss del av vår exportproduktion tillgodoser ett mera tillfälligt behov i de krigshärjade länderna torde vara ovedersägligt. Å andra sidan peka vissa förhållanden, främst befolkningsutvecklingen i den riktningen, att även på längre sikt knapphet på arbetskraft kan komma att förefinnas. I detta läge har såväl från vissa industriföretagares sida som i den offentliga diskussionen framförts förslag om åtgärder för att tillföra den svenska arbetsmarknaden utländsk arbetskraft genom invandring.

Även enligt min mening kan en bestående och mera omfattande brist på arbetskraft komma att påverka vår immigrationspolitik. Med hänsyn till de olägenheter av olika slag som kunna vara förbundna med en invandring av större omfattning torde dock dessförinnan andra möjliga utvägar böra prövas. Jag vill i det följande peka på några av dessa utvägar.

Vad angår den aktuella situationen må erinras om att den i hög grad arbetskraftskrävande vedproduktionen kommer att nedgå i den mån importen av fasta bränslen ökar och att i samband härmed arbetskraft av icke obetydlig omfattning friställes för annan verksamhet. Härtill kommer, att i främsta rummet de partiellt arbetslösa men även vissa grupper av icke yrkesarbetande kvinnor utgöra en arbetskraftsreserv, vars inordnande i produktionen torde böra i möjlig mån underlättas. Vad de partiellt arbetslösa angår ha redan inom den offentliga arbetsförmedlingen särskilda tjänstemän tillsatts med uppgift att biträda de ordinarie förmedlingsorganen med arbetsanskaffning åt svärplacerade arbetssökande. I sitt nyligen avgivna

första betänkande (SOU 1946: 24) har kommittén för partiellt arbetsföra föreslagit åtgärder för en effektivisering av kurators- och arbetsförmedlingsverksamheten för partiellt arbetsföra. Kommittén torde i en nära framtid avgiva ytterligare förslag för tillvaratagande av de partiellt arbetsföras arbetskraft. Det förslag till lag om folkpensionering, som nyligen underställts riksdagen, har i viss grad även utformats med tanke på önskvärdheten av att även de högre åldrarnas arbetskraft utnyttjas.

Olika åtgärder till underlättande av arbetskraftens rörlighet äro av stor betydelse. I detta sammanhang må erinras om att genom beslut den 7 december 1945 sakkunniga tillkallats att inom socialdepartementet verkställa utredning rörande vissa frågor om försäljning av egnahem och bostadsrättslägenheter i samband med innehavarens avflyttning till annan ort i arbetsmarknadsreglerande syfte. Å andra sidan ger sig för närvarande en viss överrörlighet till känna i form av flyttning mellan olika yrkesområden. Denna överrörlighet försvårar en önskvärd stabilisering inom näringslivet. — Genom en utvidgning av arbetsmarknadsmyndigheternas medverkan vid industrilokalisering kan sådan ske under större hänsynstagande till arbetskraftstillgången än hittills.

Ovedersägligen besitter näringslivet ett stort mått av anpassningsförmåga. Knapphet på arbetskraft och härav föranledda löneökningar torde vara verk samma incitament till arbetskraftsbesparande rationaliseringar. Därest rationaliseringen av jordbruket sker i snabbare takt än hittills minskas den tidvis framträdande arbetskraftsbristen inom denna näringsgren och ökas industriens möjligheter att få tillskott av arbetskraft. En fortsatt utjämning av sysselsättningen inom de säsongbetonade yrkena, främst byggnadsverksamheten, skulle innebära ett bättre tillvaratagande av arbetskraften inom dessa yrkesgrenar.

Slutligen må uppmärksamheten riktas på den betydelse ett effektivare arbetarskydd och en förbättrad folkhygien har för att bevara arbetskraften.

Självfallet kommer det nya arbetsmarknadsläget att med största uppmärksamhet följas av de ansvariga myndigheterna. Åtgärder, som äro ägnade att åstadkomma en utjämning mellan efterfrågan och tillgång på arbetskraft, böra av myndigheterna vidtagas eller understödjas.

Även i en situation med allmän knapphet på arbetskraft synes alltjämt oundvikligt att överskott på arbetskraft uppstår inom vissa lokalt begränsade områden. Att överflytta sålunda friställd arbetskraft till underskottsområden är understundom förenat med svårigheter av olika slag. I varje fall måste överflyttningen föregås av noggrant övervägande av samtliga på frågan inverkan de faktorer.

För närvarande föreligger en relativt omfattande undersysselsättning i Västernorrlands och Norrbottens län. Av hela antalet hjälpsökande under april månad 1946, 6 534, voro sålunda 2 971 eller ungefär 45 % hemmahörande i dessa två län. Inom Västernorrlands län har dock antalet hjälpsökande undergått en betydande minskning jämfört med föregående år. Däremot är antalet hjälpsökande i Norrbottens län i stort sett oförändrat. Bränsle- och råvarusvårigheterna, vilka hindra ett fullt utnyttjande av produktionskapaciteten hos den inom dessa områden dominerande trävaru- och cellulosa-industrin, synas utgöra de främsta anledningarna till sysselsättningssvårigheterna. De befarade svårigheterna i samband med nedläggandet av apatitproduktionen i Kiruna och MalMBERGET ha tillsvidare övervunnits genom att den frigjorda arbetskraften kunnat omplaceras i andra arbeten inom samma företag. Fortfarande råder dock inskränkt arbetstid och möjligheterna att bereda fortsatt sysselsättning för den från apatitproduktionen frigjorda arbetskraften bli framför allt beroende på exportutvecklingen. Även i Blekinge

län har överskott av arbetskraft uppstått genom nedläggandet eller inskränkningen av olika militära arbeten. Överskottet har dock kunnat nedbringas genom omplaceringsåtgärder från arbetsförmedlingens sida.

Slutligen torde jordbrukets och skogsbrukets arbetskraftsfråga böra något beröras. Bristen på arbetskraft inom jordbruket är betydande och visar tendens till stegring. Tillgodoseendet av arbetskraftsbehovet för skördearbetet påkallar därför särskilda ansträngningar från arbetsmarknadsorganens sida. Efterfrågan på arbetskraft till skogsbruket har under de senaste månaderna varit mycket stor och endast i begränsad omfattning kunnat tillgodoses. De alltfjämt ovissa utsikterna beträffande importen av fossila bränslen och den stora såväl inhemska som utländska efterfrågan på gagnvirke medföra, att skogsbrukets arbetskraftsfråga fortfarande kräver stor uppmärksamhet.

Statsbidrag till kommunernas arbetslöshetskostnader.

Det statsbidragssystem, som tillämpats sedan den 1 januari 1941, och varit riksdagen i skrivelse 1941: 111 principiellt anslutit sig, innebär, att till kommunernas arbetslöshetskostnader kan utgå statsbidrag i form av såväl årligt bidrag som engångsbidrag.

Det årliga bidraget, s. k. *årskostnadsbidrag*, utmättes på grundval av kommunens totala arbetslöshetskostnad under ett år, varvid bidraget beräknas efter en stigande skala, så avvägd att kommunens årliga kostnadsandel icke skall behöva överstiga 1: 50 kr. per skattekrona.

För *engångsbidraget*, som beviljas för visst arbete, tillämpar arbetsmarknadskommissionen enligt beslut den 6 november 1941 en skala, enligt vilken bidraget från ett minimum av 20 procent stiger med stigande skattetryck och sjunkande antal skattekronor per invånare till 90 procent. Engångsbidrag, som beräknats enligt denna skala, benämnes *normalbidrag*.

För att bidragsskalan skall uppfylla kravet att bidraget blir maximalt, såväl när antalet skattekronor blir tillräckligt litet som när skattetrycket överskrider en viss gräns, fastställes den normala bidragsprocenten enligt kommissionens förutnämnda beslut på grundval av produkten mellan antalet skattekronor per invånare och den förefintliga marginalen för skattetryckets ytterligare stegring. Som övre gräns för skattetrycket räknas härvid 23 kronor per skattekrona eller den faktiska fördelningens övre gräns enligt 1940 års uttaxeringar. Användandet av ett högre gränsvärde skulle innebära, att relativt mindre hänsyn toges till skattetrycket.

Ett viktigt komplement till statsbidragssystemet utgöra de statliga beredskapsarbetena. I den mån arbetslösa hänvisats till sådana arbeten skall visserligen vederbörande kommun utgiva ersättning (s. k. dagavgift) till staten med belopp, motsvarande vad kommunen eljest eventuellt skulle fått utgiva i kontantunderstöd. Kommuner, som ha hög kommunal utdebitering och åtnjuta skatteutjämningsbidrag, befrias helt från ersättningskyldighet.

Under de år, som förflutit sedan det nu gällande statsbidragssystemet började tillämpas, ha förutom de större städerna huvudsakligen blott restarbetslöshetsområdena i Göteborgs och Bohus län och Västernorrlands län

varit besvärade av nämnvärd arbetslöshet. I det förra av dessa län har hjälpbehovet kunnat fyllas i stor utsträckning genom hänvisning till statliga beredskapsarbeten, till vilka kommunerna ej haft att ekonomiskt bidra. Kommunerna ha härvid varit befriade från dagavgifter. I Västernorrland däremot ha många kommuner bedrivit statskommunala beredskapsarbeten samt understödsverksamhet, vartill kommer att åtskilliga av de statliga beredskapsarbetena där varit av sådan art, att kommunerna haft att bidra till kostnaderna för deras utförande. Även där ha kommunerna emellertid varit befriade från dagavgifter.

Landshövdingen i Västernorrlands län och representanter för sex skatte-tyngda kommuner inom länet ha den 7 februari 1945 till socialdepartementet och arbetsmarknadskommissionen överlämnat en promemoria, vari vissa kritiska anmärkningar framfördes mot gällande statsbidragssystem. Med anledning härav tillsattes inom kommissionen en kommitté med uppgift att utreda frågan och framlägga förslag till eventuella förändringar. Kommittén, som antagit benämningen *1945 års arbetslöshetskostnadsutredning*, överlämnade sitt betänkande den 1 oktober 1945 till arbetsmarknadskommissionen. Betänkandet utmynnar i vissa förslag, som såvitt möjligt tillgodose de önskemål, som framförts i ovannämnda västernorrlandspromemoria.

Kommittén föreslår för det första en differentiering av den maximala årskostnaden med hänsyn till kommunernas ekonomiska bärkraft. Kommittén föreslår vidare, att kommunerna givas möjlighet att upptaga lån med kortare amorteringstid än normalt för utförande av beredskapsarbeten, som tillkommit uteslutande för att bereda sysselsättning under en kris. Förslaget innebär att amorteringstiden för lån för beredskapsarbeten skulle få begränsas till fem år, om kommunen så önskar. I sådana fall, då kommundelen uttaxeras — detta gäller endast smärre företag — är önskemålet redan tillgodosett genom att arbetsmarknadskommissionen då medger, att kostnaderna få inräknas i årskostnadsunderlaget med en femtedel årligen. Av övriga fall, då alltså medel upplånas och amorteringstiden i regel fastställs av Kungl. Maj:t, skiljer kommittén på sådana företag, som uteslutande tillkommit för att bereda sysselsättning under en krissituation, och sådana, som dessutom kunna sägas ge upphov till mera produktiva nyttigheter. Kommittén föreslår, att för den förra kategorien amorteringen skall kunna ske snabbara, men ifrågasätter ingen ändring för den senare. Syftemålet skulle nås genom att arbetsmarknadskommissionen i sina yttranden i ärenden, som avse upptagande av lån för finansiering av beredskapsarbeten, toge hänsyn till dessa omständigheter.

I fråga om fortsättningsvis utgående årskostnadsbidrag till räntor och amorteringar finner kommittén, att kommunernas möjligheter att erhålla sådant bidrag böra angivas mera exakt än som skett genom riksdagens berörda uttalande i skrivelsen 1941: 111, att statsbidrag till dessa kostnader bör utgå, så länge de ekonomiska verkningarna av en arbetslöshetskris äro för kommunen kännbara. Kommittén föreslår därför, att kommunerna medgivas generell rätt att i årskostnadsunderlaget inräkna räntor och amorteringar för

lån, som under ett tidigare skede upptagits i arbetslöshetslindrande syfte, så länge arbetslöshetskostnaderna i övrigt äro större än 50 öre per skattekrona.

Vad arbetslöshetsnämndernas administrationskostnader beträffar kan enligt gällande bestämmelser dessa kostnader inräknas i årskostnadsunderlaget blott med så stor procent, som motsvarar kommunens normalbidrag. Kommittén har förordat, att kommun som under året i någon form bedrivit statsunderstödd hjälpverksamhet för arbetslösa, må i årskostnadsunderlaget i sin helhet inräkna administrationskostnader enligt nu gällande specifikation med tillägg för arvode till revisorer samt utgifter för olycksfallsförsäkring av arbetslöshetsnämndens personal, arbetsmarknadscommissionen dock obetaget att vid granskningen av årskostnadsredovisningen pröva skäligheten av uppgivna belopp. Det är således två poster bland administrationskostnaderna, som hittills ej varit bidragsberättigade, men som kommittén medtagit i sitt förslag, nämligen revisionskostnader och kostnader för försäkring av arbetslöshetsnämnds personal.

Vad normalbidraget beträffar har kommittén ej funnit några väsentliga ändringar i beräkningssättet av detta påkallade. Vissa mindre justeringar av det nu tillämpade normalbidragssystemet föreslås emellertid.

Bidragsskalan har hittills varit uppställd i 10-procentsintervaller upp till 50 procent. Kommittén föreslår en likformig differentiering över hela skalan, det vill säga med 5-procentsintervaller även mellan 20 och 50 procent.

Vid ändring i beskattningsförhållandena kan stundom en kraftig sänkning av normalbidraget från ett år till ett annat inträda utan motsvarande förändring i kommunens faktiska arbetslöshetsläge. Då detta skulle kunna medföra svårigheter för kommunerna, föreslår kommittén, att sänkningen i det fall den enligt den tillämpade skalan för visst år skulle uppgå till 10 procent eller därutöver begränsas till högst hälften av vad den för detta år egentligen skulle ha blivit.

Kommittén föreslår vidare, att ett tilläggsbidrag till normalbidraget skall kunna utgå, när fråga är om sådana arbetsföretag, vilkas tillkomst betyder ökade, mera varaktiga sysselsättningsmöjligheter. Det har nämligen synts kommittén rimligt, att en till följd av arbetslöshet skattetyngd kommun erhåller ett sådant tilläggsbidrag, vars storlek skulle bestämmas i varje särskilt fall, för mera kostnadskrävande arbeten, vilkas utförande är en förutsättning för exempelvis en planerad industriell eller annan företagsamhet.

Vad beträffar dagavgifterna vid statliga beredskapsarbeten böra dessa enligt kommitténs mening bibehållas och bestämmelserna angående befrielse vid högt skattetryck och skatteutjämningsbidrag kvarstå. Den förändringen föreslås dock, att dagavgiften, i de fall sådan utgår, fastställas till högst det belopp, som motsvarar dagunderstödet till ensamstående person över 18 år.

Slutligen föreslår kommittén — under förutsättning att beslut i enlighet med arbetsmarknadscommissionens promemoria i ämnet den 15 juni 1944 meddelas om ortstillägg vid hänvisning till beredskapsarbeten utom hemorten — att kostnader för sådant tillägg skola få inräknas i årskostnadsunderlaget.

I berörda promemoria har arbetsmarknadscommissionen förordat, att

ortstilllägg vid beredskapsarbeten skulle försöksvis få utgå enligt i huvudsak följande grunder. Det ankomme på kommissionens ordförande att i varje fall avgöra, vid vilka beredskapsarbeten ortstilllägg finge utgå. Ortstilllägg finge utgivas endast till person, som hade försörjningsplikt mot hustru eller hemmavarande minderåriga barn och som hänvisats till beredskapsarbete på sådant avstånd från hemorten att han icke kunde använda familjebostaden. Ortstilllägg finge uppgå till högst 1 krona 50 öre per dag för hustru och 50 öre per dag för minderårigt barn och skulle utbetalas av arbetslöshetskommittén till den hemmavarande familjen efter behovsprövning.

Statens arbetsmarknadskommission har med skrivelse den 6 december 1945 till Kungl. Maj:t överlämnat kommitténs betänkande. Härvid tillstyrker kommissionen de i betänkandet framlagda förslagen.

Efter remiss hava *yttranden* över förslaget avgivits av statskontoret samt styrelserna för svenska stadsförbundet och svenska landskommunernas förbund.

Föredragande statsrådet har anfört följande.

Erfarenheterna av de från och med år 1941 gällande bestämmelserna om statsbidrag till kommunernas arbetslöshetskostnader äro begränsade av den anledningen att någon mera omfattande arbetslöshet icke förekommit under senare år. Inom restarbetslöshetsområdena i Västernorrlands län ha emellertid kommunernas utgifter för arbetslöshetsåtgärder blivit så betydande, att dessa kommuner ansett sig böra framställa vissa anmärkningar mot bidragssystemet. Med anledning härav har arbetsmarknadskommissionen låtit verkställa utredning av frågan och härefter framlagt förslag till vissa jämkningar i gällande statsbidragsbestämmelser.

Man torde i regel kunna karakterisera läget för en arbetslöshetsstyngd kommun sålunda. Genom en lång och omfattande arbetslöshet utsättes kommunen för en ekonomisk och social nedslitning, som kommer till uttryck icke endast i höga kostnader för direkt arbetslöshetslindrande åtgärder utan även i sänkning av standarden för ett stort antal av kommunens medlemmar, ökade fattigvårdsutgifter, utflyttning av de arbetsföra och produktionsdugliga åldrarna, kort sagt en allmän utarmning av kommunen. Ju längre nedslitningsprocessen fortgår desto svårare blir det för kommunen att arbeta sig ur den iråkade situationen. Givet är att en arbetslöshetskostnad motsvarande viss utdebitering per skattekrona är betydligt mera kännbar för en kommun, som befinner sig i antytt läge, än för en välsituerad kommun.

Det synes mig därför angeläget, att statsbidragen till kommunernas arbetslöshetskostnader konstrueras så, att de i möjligaste mån anpassas efter kommunens ekonomiska bärkraft. De förslag som nu framlagts avse att i gällande, av riksdagen år 1941 antagna statsbidragssystem vidtaga sådana jämkningar, att detta önskemål ytterligare tillgodoses. Jag finner det ändamålsenligt att redan nu dessa jämkningar vidtagas, enär det bör vara av betydelse att systemet prövas under en tid, då arbetslöshet förefinnes endast inom vissa begränsade områden.

Redan nu förekommer i statsbidragssystemet för arbetslöshetskostnader en viss differentiering med hänsyn till kommunernas skatteunderlag och ekonomiska situation. Detta gäller i fråga om engångsbidraget till andra arbetsobjekt än sådana företag, för vilka bidragets storlek är reglerad i särskild författning. För engångsbidragets bestämmande tillämpar nämligen arbets-

marknadskommissionen en skala, enligt vilken bidraget — det s. k. normalbidraget — från ett minimum av 20 % stiger med ökande skattetryck och minskande antal skattekrönor per invånare till 90 %. Det s. k. årskostnadsbidraget — d. v. s. statsbidraget till kommunens av arbetsmarknadskommissionen godkända arbetslöshetskostnader under ett år — är för närvarande icke differentierat med hänsyn till berörda förhållanden men stiger progressivt så, att kommunens kostnadsandel i princip icke överstiger 1 krona 50 öre per skattekröna. Kommissionen föreslår nu, att den för normalbidraget gällande skalan såtillvida skall tillämpas även vid bestämmande av årskostnadsbidraget, att den maximala arbetslöshetskostnad, som i princip skall stanna å kommunen, motsvarar 1 krona 50 öre per skattekröna vid normalbidrag under 40 %, 1 krona 25 öre per skattekröna vid normalbidrag av 40—50 % och 1 krona per skattekröna vid normalbidrag över 50 %. Förslaget innebär för de ekonomiskt relativt välsituerade kommunerna ett bibehållande av principen om en maximal belastning å kommunen för arbetslöshetskostnader motsvarande 1 krona 50 öre per skattekröna, medan sagda maximalbelastning skulle för ekonomiskt svagare kommuner i princip reduceras till 1 krona 25 öre respektive 1 krona per skattekröna. I anledning av vad statsförbundet anfört vill jag framhålla, att jag anser utdebiteringen per skattekröna och antalet skattekrönor per invånare vara av så väsentlig betydelse för bestämmande av vederbörande kommuns ekonomiska situation, att produkten av dessa faktorer bör kunna läggas till grund för en schematisk — och om något annat kan det här icke vara fråga — bestämning av kommunens ekonomiska bärkraft. Att i enlighet med statskontorets förslag låta frågan, huruvida en kommun är i behov av ökat årskostnadsbidrag, tills vidare bli beroende av särskild prövning i det enskilda fallet finner jag mindre lämpligt bland annat av den anledningen att det är av värde att erfarenhet av ett generellt system vinnes redan nu. Den av arbetsmarknadskommissionen sålunda föreslagna differentieringen av årskostnadsbidraget kommer att medföra viss kostnadsökning för statsverket, vilken dock i viss utsträckning kommer att motsvaras av en minskning av skatteutjämningsbidragen. Hur stor nettokostnadsökningen blir är givetvis beroende av arbetslöshetens omfattning från tid till annan och av kommunernas fördelning mellan de olika bidragsgrupperna. Då emellertid kostnadsökningen kommer att innebära en överflyttning av kostnader från de ekonomiskt svagaste kommunerna till statsverket, finner jag goda skäl tala för ett biträdande av arbetsmarknadskommissionens förslag i denna del.

I anledning av vad landskommunernas förbund anfört beträffande de allmänna skatteutjämningsbidragens förhållande till den speciella bidragsgivningen till arbetslöshetskostnader vill jag påpeka, att det är den effektiva utdebiteringen, i förekommande fall minskad med skatteutjämningsbidraget, som lägges till grund för normalbidragets bestämmande.

I fråga om årskostnadsbidrag till ränte- och amorteringskostnader för lån, som tidigare upptagits i arbetslöshetslindrande syfte, föreslår arbetsmarknadskommissionen dels generell rätt att inräkna dessa kostnader i årskostnadsunderlaget, därest arbetslöshetskostnaderna i övrigt äro större än 50 öre per skattekröna, dels möjlighet för kommissionen att även i annat fall tilldela kommun särskilt bidrag till dessa ränte- och amorteringskostnader. Kommissionen avser härmed att i görligaste mån skapa bestämdare riktlinjer för bidragen till räntor och amorteringar å ifrågavarande lån. Gällande riktlinjer innefattas i riksdagens uttalande i skrivelsen nr 111/1941, att årskostnadsbidrag till ränte- och amorteringskostnader för lån varom här är fråga kunde påräknas, så länge de ekonomiska verkningarna av krisen vore för kommunen kännbara. I yttrandena över förslaget har statsförbundet

uttalat, att bidrag till ifrågavarande kostnader rätteligen borde utgå under hela amorteringstiden oberoende av arbetslöshetslägets förändringar, medan landskommunernas förbund ifrågasatt, om icke bidragen borde kapitaliseras och utbetalas som ett förhöjt normalbidrag. Ett biträdande av stadsförbundets uppfattning skulle otvivelaktigt innebära en utvidgning av möjligheterna till statsbidrag enligt riksdagens berörda uttalande och ett avsteg från den enligt min mening riktiga principen, att staten icke bör alltför hårt engagera sig i sådana arbeten, som oavsett arbetslösheten skulle på kommunens bekostnad ha kommit till utförande i en mer eller mindre närliggande framtid. Vad angår det av landskommunernas förbund ifrågasatta förfarandet vill jag erinra om att årskostnadsbidragets storlek bestämmas av kommunens samtliga, av arbetsmarknadscommissionen godkända arbetslöshetskostnader under året. Det låter sig därför icke göra att på förhand beräkna storleken av detta bidrag ens under löpande år och ännu mindre under en följd av år, som kunna vara att hänföra till amorteringsperioden. Därav följer, att bidraget icke låter sig kapitaliseras och utanordnas som ett förhöjt normalbidrag. Jag är icke beredd att gå utöver commissionens förslag på denna punkt, vilket närmast är att betrakta som en mera exakt bestämning än riksdagens förenämnda uttalande i fråga om kommunernas rätt till statsbidrag för ifrågavarande kostnader.

Commissionens förslag, att de dagavgifter som kommunerna äro skyldiga erlægga för de till statliga beredskapsarbeten hänvisade arbetslösa skola enhetligt bestämmas till belopp motsvarande dagunderstöden för ensamstående personer över 18 år, synes innebära en ur olika synpunkter lämplig jämkning av gällande bestämmelser. Stadsförbundets förslag att slopa dagavgiften kan jag av olika skäl icke biträda. Ett bibehållande av dagavgiften torde nämligen i vissa lägen verkligen utgöra ett incitament för mera välsituerade kommuner att i arbetslöshetsbekämpande syfte anordna egna arbeten. Vidare skulle kommunerna, därest dagavgiften slopades, få kännning av arbetslöshetskostnaderna på väsentligt olika sätt. Vissa kommuner skulle i sådant fall under gynnsamma förhållanden kunna få alla sina arbetslösa placerade vid statliga beredskapsarbeten utan kostnad för kommunen, under det att andra kommuner i samma ekonomiska belägenhet själva finge vidtaga åtgärder för att bereda sina arbetslösa sysselsättning eller försörjning och vidkännas härav föranledda kostnader. Slutligen må erinras om att dagavgifterna få inräknas i årskostnadsunderlaget och att kommuner, som ha en kommunal uttaxering av minst 12 kronor och åtnjuta skatteutjämningsbidrag, äro befriade från dessa avgifter.

Commissionens förslag i övrigt, mot vilka inga väsentliga erinringar framstälts i yttrandena, biträdas av mig.

Jag finner alltså arbetsmarknadscommissionens förslag i dess helhet vara ägnat att medföra en lämplig utjämning av kommunernas arbetslöshetskostnader och ämnar, därest riksdagen icke framställer erinran däremot, föreslå Kungl. Maj:t bemyndiga commissionen att vidtaga de åtgärder beträffande statsbidrag till dessa kostnader som föranledas av förslaget.

I detta sammanhang torde frågan om ortstillägg vid hänvisning till beredskapsarbeten utom hemorten få upptagas till behandling.

Den hyreshjälp som i vissa fall tillerkännes till beredskapsarbeten utom hemorten hänvisade familjeförsörjare bestämmas till högst de belopp med vilka hyreshjälp i samband med dagunderstöd kan utgå, d. v. s. alltefter ortsgrupp lägst 20 och högst 90 kronor i månaden. Avsikten med hyreshjälpen är att i vissa fall kompensera vederbörande för en mera kännbar kostnadsökning, som föranledes av att han nödgas ha bostad på två håll. Hyreshjälpsverksamheten har hittills på grund av det allmänna arbetsmark-

nadsläget haft en relativt liten omfattning. Sålunda ha för närvarande endast Göteborg, Mölndal och Luleå arbetsmarknadskommissionens medgivande att utgiva hyreshjälp till från dessa städer hänvisade familjeförsörjare.

För familjeförsörjare innebär hänvisning till ort på större avstånd från hemorten även andra ekonomiska svårigheter än de redan nämnda. En sådan hänvisning torde nämligen i de flesta fall medföra en allmän ökning av levnadskostnaderna. Regelmässigt äro dessa svårigheter särskilt påtagliga, när löneläget på arbetsorten ligger under löneläget på hemorten, men de kunna även vara betydande i de fall då lönerna utgå med samma belopp. Angivna förhållanden kunna vid en mera omfattande arbetslöshet komma att verka hindrande för ett hänvisningsförfarande i erforderlig omfattning och äro redan nu förenade med olägenheter beträffande restarbetslöshetsområdena. Inom dessa områden börjar nämligen knapphet göra sig gällande i fråga om lämpliga objekt för beredskapsarbeten. Följden härav torde som regel bli att den äldre arbetskraften, vars placering på annan ort av åldersskäl bereder särskilda svårigheter, sysselsättes i arbeten på hemorten och att övriga arbetslösa, bland dem även familjeförsörjare, måste hänvisas till beredskapsarbeten utom hemorten. En sådan hänvisning torde i flertalet fall medföra en relativt sämre ekonomisk situation för dem, vilka ha försörjningsplikt mot hustru och minderåriga barn. Då hyreshjälpen som regel icke torde kunna fastställas till sådant belopp, att berörda ytterligare merkostnader bli täckta, finner jag önskvärt att skälig ersättning härför beredes vederbörande i annan form. Detta skulle kunna ske genom ett särskilt ortstillägg, som bör kunna utgivas oberoende av huruvida hyreshjälp utgår eller icke. Vid bestämmande av ortstillägg bör givetvis hänsyn tagas till utgående hyreshjälp och vice versa men någon sammankoppling av dessa båda hjälpformer synes icke lämplig. Jag förordar, att ett system med ortstillägg tills vidare tillämpas försöksvis. I likhet med hyresbidragen böra ortstilläggen bekostas av kommunerna med rätt för dessa att medräkna utgifterna härför bland de godkända arbetslöshetskostnader, för vilka årskostnadsbidrag utgår. Arbetsmarknadskommissionen bör äga att bestämma, i vilka hänvisningssammanhang med hänsyn till olika lönelägen etc. ortstillägg skall få utgå, samt därvid meddela erforderliga bestämmelser angående de grunder efter vilka tilläggens storlek skola fastställas. Dessa grunder torde i princip böra utformas på sådant sätt, att ortstilläggets storlek icke direkt anknytes till storleken av den hemmavarande familjen utan i stället bestämmas med hänsynstagande till den levnadskostnadsfördyring som kan anses uppkomma därigenom, att familjeförsörjaren måste uppehålla sig på annan ort än bostadsorten. Tillägget synes emellertid icke i något fall böra få överstiga 75 kronor per familj och månad. Beslut angående ortstilläggens storlek i de särskilda fallen böra med tillämpning av de av arbetsmarknadskommissionen fastställda grunderna meddelas av kommunernas arbetslöshetsnämnder. Jag förutsätter emellertid, att kommissionen skall på framställning av kommun kunna medgiva, att ortstilläggen i kommunen må utgå med enhetliga belopp. Sedan tillräcklig erfarenhet vunnits av denna försöksverksamhet, torde ifrågavarande spörsmål få i mera definitiv form underställas riksdagen.

Provisoriska löneförbättringar för arkivarbetare m. fl.

Den 15 februari 1946 uppdrog Kungl. Maj:t åt statens arbetsmarknadskommission att verkställa en översyn av organisationen och utformningen av de s. k. arkivarbetena jämte därmed sammanhängande spörsmål samt att till

Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, vilka kunde föranledas av utredningen.

Inom kommissionen har utredningen uppdragits åt särskilda sakkunniga.

I skrivelse den 30 april 1946 till arbetsmarknadscommissionen ha de sakkunniga anmält, att slutförandet av uppdraget torde komma att bli tidskrävande. De sakkunniga ha därför i berörda skrivelse och en härvid fogad promemoria avgivit förslag till provisoriskt lönetillägg och barnstillägg åt personer sysselsatta i arkivarbete samt musiker- och artisthjälp. Barnstillägget skulle antingen i viss mån differentieras med hänsyn till barnantalet (alternativ I) eller också utgå med ett bestämt belopp per vecka (alternativ II).

Statens arbetsmarknadscommission har med eget yttrande den 2 maj 1946 överlämnat de sakkunnigas förslag till Kungl. Maj:t.

Kommissionen förordar härvid bifall till förslaget om provisoriskt lönetillägg och till alternativ II av förslaget till barnstillägg.

Föredragande statsrådet har härom anfört följande.

Organisationen och utformningen av de s. k. arkivarbetena och den härmed i olika avseenden jämställda musiker- och artisthjälpen har befunnits vara i behov av översyn. Statens arbetsmarknadscommission har den 15 februari 1946 erhållit Kungl. Maj:ts uppdrag att verkställa översynen. Inom kommissionen utredes frågan av särskilda sakkunniga. Dessa ha till kommissionen anmält, att de funnit en omreglering av hela lönesystemet vid arkivarbetena samt musiker- och artisthjälpen behöfelig. Då emellertid förslag till en sådan omreglering kunde framläggas först efter en utredning av arkivarbetsfrågan i dess helhet och denna utredning komme att bli tidskrävande, ha de sakkunniga i avbidan härpå föreslagit vissa provisoriska löneförbättringar. Med utgångspunkt från detta förslag har arbetsmarknadscommissionen hemställt, att till arkivarbetare och härmed jämställda skall från och med den 1 juli 1946 utgå dels ett provisoriskt lönetillägg av 7 kronor per vecka, dels ett provisoriskt barnstillägg av likaledes 7 kronor per vecka.

I avvaktan på de sakkunnigas förslag till omreglering av hela lönesystemet vid arkivarbetena samt musiker- och artisthjälpen anser jag mig icke kunna förorda en generell höjning av ifrågavarande löner. Kommissionens förslag om ett provisoriskt allmänt lönetillägg kan jag sålunda icke biträda. Det synes mig dock motiverat att en löneförbättring nu kommer till stånd för sådana arkivarbetare, som äro familjeförsörjare. Då arkivarbetena få betraktas som en form av socialhjälp, synes det icke böra föranleda betänkligheter att vid bestämmande av arkivarbetslönen storlek hänsyn tages till försörjningsbördan. Det bör emellertid understrykas, att ett familjetillägg får betraktas som ett provisorium, som icke bör få vara bindande för den slutliga utformningen av lönesystemet. På grund av det anförda förordar jag, att till familjeförsörjare utgives ett tillägg av provisorisk karaktär, vilket bör i viss mån differentieras med hänsyn till försörjningsbördan. Jag finner detta familjetillägg böra utgå med följande belopp, nämligen med 7 kronor per vecka till arkivarbetare, som är försörjningspliktig mot enbart hustru eller mot hustru och ett barn under sexton år, med 10 kronor per vecka, därest försörjningsplikten omfattar två barn under sexton år, och med 13 kronor per vecka vid försörjningsplikt mot tre eller flera sådana barn. Ett bestämt villkor för utbekommande av familjetillägget bör vara att vederbörande fullgör berörda försörjningsplikt. Med arkivarbete torde även i detta avseende musiker- och artisthjälpen böra likställas.

Innan Kungl. Maj:t fattar beslut i denna fråga, torde emellertid riksdagen böra beredas tillfälle yttra sig över densamma.

Särskilda frågor.

Vattenavledningsföretaget Lyckebyån. I skrivelser den 10 och 29 januari 1946 har *lyckebyåutredningen* hemställt om anvisande av ytterligare medel för torrlägningsföretagets fullföljande. Utredningen har härom bland annat anfört, att arbetet med årännans upprensning beräknades bliva slutfört under nästa budgetår och att arbetet med bikanalerna beräknades fortgå längre tid. Utredningen hade vidare efter en i samråd med statens sakrevision verkställd undersökning kommit till den uppfattningen att för vinnande av en lämplig jorddisposition för fastighetsbildningen ytterligare jordinköp borde ske. Medelsbehovet under nästa budgetår för rensningsarbeten och kolonisationsverksamhet har — sedan disponibla medel frånräknats — av utredningen beräknats till 186 308 kronor.

I ärendet har *lantbruksstyrelsen* avgivit utlåtande.

Föredragande statsrådet har anfört följande.

Vattenavledningsföretaget Lyckebyån har av olika anledningar dragit betydligt längre ut på tiden än som ursprungligen beräknats. Lyckebyåutredningen räknar numera med att arbetet med årensningen skall kunna slutföras under loppet av nästa budgetår men att bikanalerna icke skola kunna färdigställas inom samma tid. I utredningens uppdrag ingår att inom ramen för en år 1937 uppgjord plan för statens räkning inköpa markområden i den omfattning som kan befinnas behövlig för ett ändamålsenligt genomförande av den med vattenavledningsföretaget sammanhängande kolonisationen. Utredningen upplyser, att förutsättningarna för nämnda plan numera i vissa avseenden förskjutits. I samråd med statens sakrevision har utredningen därför under år 1945 igångsatt en undersökning rörande fastighetsbildningen inom de av företaget berörda områdena. Med hänsyn till härvid vunna resultat ha utredningen och sakrevisionen kommit till den uppfattningen att en ändamålsenlig fastighetsbildning förutsätter statsförvärv av ytterligare markområden. Efter viss omdisposition av hittills anvisade men icke in- språkta medel skulle för jordinköp ett ytterligare medelsbehov av 186 300 kronor föreligga för budgetåret 1946/47.

I likhet med *lantbruksstyrelsen* tillstyrker jag de av utredningen föreslagna ytterligare jordinköpen. Utredningens beräkning av den för nästa budgetår erforderliga anslagsförstärkningen, vilken avser förskott för verkställande av berörda jordinköp, finner jag böra godtagas.

De medel, som tidigare avsetts för företaget, ha utgått av de jämlikt riksdagens medgivande under anslag till arbetsmarknadsreglerande åtgärder anvisade särskilda medlen till främjande av företagsverksamhet. Jämväl för den fortsatta finansieringen av företaget anser jag, att man bör anlita angivna särskilda medel. På en senare prövning torde få bero, huruvida och i vad mån ifrågavarande kostnader definitivt böra gäldas av arbetslöshetsanslaget.

Då de medel som hittills anvisats för vattenavledningsföretaget överstiga de ursprungligen beräknade kostnaderna och lyckebyåutredningen förutsätter, att ytterligare medelsbehov skola uppkomma, har jag för avsikt att låta utarbeta en plan för arbetenas slutförande och i samband härmed en detaljerad beräkning av de återstående kostnaderna.

Företagarföreningar inom vissa län. Företagarföreningar hava hittills bildats inom Göteborgs och Bohus, Värmlands, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Samtliga företagarföreningar hava hittills av staten erhållit understöd med sammanlagt 5 485 500 kronor, därav 1 715 500 kronor såsom subvention och 3 770 000 kronor såsom lån.

Föredragande statsrådet har anfört följande.

Den av företagarföreningarna bedrivna verksamheten till främjande av småföretag inom vederbörande län har utvecklats på ett tillfredsställande sätt. Under senaste året har det statliga stödet åt nämnda föreningar lämnats i samma former som tidigare. Dock har en förhållandevis markerad förskjutning från subventions- till lånelinjen ägt rum. I propositionen nr 309 till 1945 års riksdag angående anslag till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m. (s. 14) erinrade föredragande statsrådet om att dåvarande chefen för handelsdepartementet i propositionen nr 290/1945 förklarade, att han hade för avsikt att inom den närmaste tiden igångsätta en av riksdagen begärd utredning rörande möjligheterna att främja hantverkets och småindustriens utveckling i hela landet. Denna utredning, den s. k. småföretagsutredningen, tillsattes sommaren 1945 och avgav i februari 1946 betänkande med förslag till ordnande av kreditgivnings- och rådgivningsverksamhet för hantverk och småindustri samt bildande av företagnämnder (SOU 1946: 22). Betänkandet är för närvarande föremål för remissbehandling. I avbidan på ställningstagandet till de i betänkandet framförda förslagen torde formerna för det statliga stödet till småföretagsverksamheten icke böra undergå någon mera väsentlig förändring. Under anslaget till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m. bör därför även för nästa budgetår beräknas medel för lån och subvention åt företagarföreningarna. Efter avlåtandet av förstnämnda proposition nr 309/1945 har Kungl. Maj:t beviljat lån och subventioner till företagarföreningarna med tillhopa 1 533 000 kronor. Det för ifrågasvarande ändamål under nästa budgetår uppkommande medelsbehovet torde kunna uppskattas till i runt tal 1 500 000 kronor, att utgå från de medel, som i enlighet med vad jag i det följande förordar, böra få disponeras av Kungl. Maj:t för främjande av företagsverksamhet.

Medelsbehovet för budgetåret 1946/47.

Åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m. För ifrågasvarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats 47 500 000 kronor. Den från föregående budgetår kvarstående reservationen uppgick till 30 700 000 kronor.

Beträffande medelsbehovet för budgetåret 1946/47 har *arbetsmarknads-kommissionen* bland annat anfört, att det torde vara ofrånkomligt, att under nästa budgetår arbetslöshets hjälp beredes personer, som tillhöra yrkesområden med minskande sysselsättning och som av olika anledningar ej kunna överföras till något av arbetsmarknadens bristområden. Det vore enligt kommissionens förmenande angeläget, att dessa arbetslösa, i den mån de icke genom den offentliga arbetsförmedlingen kunna anvisas sysselsättning i öppna marknaden, i största möjliga utsträckning bringas hjälp i form av beredskapsarbete. Om sådant hjälpbehov uppkomme, borde de sysselsättningsmöjligheter i hemorten, som de statskommunala beredskapsarbetena erbjuda, i första hand utnyttjas.

Dagsverkskostnaden vid statliga beredskapsarbeten i kommissionens regi hade under år 1945 utgjort i medeltal 30 kronor 43 öre. Med hänsyn till de lönejusteringar, som beräknades uppkomma till följd av ändrade avtal, syntes dagsverkskostnaden för nästa budgetår böra beräknas till lägst 32 kronor. Under denna förutsättning och med en beräknad sysselsättning av 250 dagar per år skulle »årsverkskostnaden» komma att uppgå till omkring 8 000 kronor. Med en sysselsättning i statliga beredskapsarbeten i kommissionens egen och annan myndighets regi av omkring 3 500 man beräknades kostnaden till 28 miljoner kronor, varav för arbeten i kommissionens regi 12 miljoner kronor.

Med hänsyn till önskvärdheten att i händelse av arbetslöshet i första hand bereda de arbetslösa sysselsättning genom arbete i hemorten har kommissionen ansett sig böra beräkna kostnaden för statskommunala beredskapsarbeten till 10 miljoner kronor.

Medelsbehovet i sin helhet under reservationsanslaget till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m. för budgetåret 1946/47 har arbetsmarknads-kommissionen sammanfattat sålunda.

Statliga beredskapsarbeten	kronor	28 000 000	
Statskommunala beredskapsarbeten	»	10 000 000	38 000 000
Statskommunala reservarbeten	»	100 000	
Kontantunderstödsverksamhet	»	500 000	
Arkivarbeten och musikerhjälp	»	6 000 000	
Statliga stenbeställningar	»	3 400 000	
Resebidrag till arbetssökande	»	800 000	
Övrig hjälpverksamhet	»	700 000	
Till Kungl. Maj:ts förfogande för främjande av företagsverksamhet m. m.	»	2 500 000	14 000 000
			Summa kronor	52 000 000

Under förutsättning att reservationen vid innevarande budgetårs utgång uppgår till 30 miljoner kronor beräknar kommissionen alltså anslagsbehovet för budgetåret 1946/47 till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m. till 22 miljoner kronor.

Under reservationsanslaget till kostnader för överflyttning av arbetskraft ha för innevarande budgetår anvisats 50 000 000 kronor, varjämte från föregående budgetår förefunnits en reservation av 6 000 000 kronor.

Från detta anslag ha under innevarande budgetår bestritts utgifter för bland annat omskolningsbidrag, familjetillägg, hyresbidrag m. m. (inklusive verktygs- och personlig utrustning) till ovan arbetskraft, som överflyttats till skogsarbete, för premier åt yrkesvana skogsarbetare och enskilda skogsägare m. fl. vid utförande av vissa slag av skogsarbeten, för arbetsblockorganisationen och jordbruksläger för frivillig arbetskraft samt för försöksvis anordnade prov- och kompletteringskurser för deltidsanställd huslig arbetskraft, s. k. hemassistenter.

Beträffande anslaget till kostnader för överflyttning av arbetskraft meddelar kommissionen, att under tiden juli 1945—mars 1946 omkring 43 mil-

joner kronor förbrukats. Kommissionen hade den 4 april 1946 beslutat dels att hemställa hos Kungl. Maj:t om införande av arbetspremier för skogsarbetare, vissa skogsägare m. fl. under tiden 23 april—30 juni 1946, dels att, under förutsättning att arbetspremier infördes, under motsvarande tid fortsätta kursverksamheten för sådana ovana skogsarbetare, som den 23 april 1946 vore placerade i huggarkurser, dock med viss ändring av bidragsbestämmelserna. Ändringen av bestämmelserna innebure i huvudsak, att omskolningsbidraget helt slopades och familjetillägget reducerades, medan övriga förmåner kvarstode oförändrade. Däremot skulle sådana ovana skogsarbetare, som den 23 april 1946 vore i enskild placering, från och med nämnda dag icke komma i åtnjutande av andra särskilda förmåner än de nu utgående i fråga om kostnaderna för resor, verktyg och kläder. I kommissionens nämnda hemställan hade förutsatts, att kostnaderna för arbetspremierna komme att bestridas först under nästa budgetår, medan däremot kostnaderna för de särskilda förmånerna åt ovan arbetskraft väsentligen skulle komma att belasta innevarande budgetårs anslag.

Arbetsmarknadskommissionen har beräknat medelsbehovet under reservationsanslaget till kostnader för överflyttning av arbetskraft för nästa budgetår till 24 miljoner kronor. Under antagande att en reservation av omkring 9 miljoner kronor finnes på anslaget vid innevarande budgetårs utgång skulle för budgetåret 1946/47 för här avsedda ändamål böra beräknas ett anslag av 15 miljoner kronor.

Arbetsmarknadskommissionens centrala förvaltning, länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingsanstalterna. För ifrågavarande ändamål äro för innevarande budgetår följande anslag anvisade, nämligen till

Statens arbetsmarknadskommission m. m.: Avlöningar,	
förslagsanslag	kronor 2 700 000
Statens arbetsmarknadskommission m. m.: Omkostnader,	
förslagsanslag	» 900 000
Länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingsanstalterna:	
Avlöningar, förslagsanslag	» 8 800 000
Länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingsanstalterna:	
Omkostnader, förslagsanslag	» 3 500 000

Arbetsmarknadskommissionen erinrar dels att Kungl. Maj:t den 8 mars 1946 medgivit, att nämnda anslag finge överskridas med högst respektive 500 000, 200 000, 1 150 000 och 600 000 kronor, dels att Kungl. Maj:t genom beslut den 4 april 1946 medgivit kommissionen att företaga engångsutbetalning av tillfälligt lönetillägg under innevarande budgetår, varigenom avlöningsanslagen till kommissionen samt till länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingsanstalterna torde komma att överskridas med ytterligare högst 150 000 respektive 600 000 kronor.

Beträffande medelsbehovet har *föredragande statsrådet* anfört följande.

Vid sin uppskattning av medelsbehovet under anslaget till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m. under nästa budgetår utgår arbetsmarknads-

kommissionen från att behovet av arbetslöshetslindrande åtgärder skall komma att bli av ungefär samma omfattning som under innevarande budgetår. Under betoning att kostnadskalkylerna äro endast approximativa uppskattar kommissionen berörda medelsbehov till 52 miljoner kronor och reservationen å anslaget vid utgången av budgetåret 1945/46 till 30 miljoner kronor. Kommissionen beräknar alltså det ytterligare anslagsbehovet för nästa budgetår till 22 miljoner kronor. Enligt underhandsupplysning från arbetsmarknadskommissionen har härvid hänsyn tagits till de kostnadsökningar som kunna uppkomma vid bifall till det av mig i det föregående förordade förslaget till revision av bestämmelserna om statsbidrag till kommunernas arbetslöshetskostnader. Däremot hade förslaget till provisoriska löneförbättringar för arkivarbetare m. fl. icke kunnat beaktas vid kostnadsberäkningen. Med hänsyn till osäkerhetsmarginalerna i kostnadsberäkningen finner jag sistnämnda förhållande icke böra föranleda jämkning av beräkningen. Ej heller i övrigt har jag något att erinra mot beräkningen. Av anslaget torde i likhet med vad som varit fallet under innevarande budgetår ett belopp av i runt tal 2,5 miljoner kronor få disponeras av Kungl. Maj:t för främjande av företagsverksamhet.

Vad angår anslaget till kostnader för överflyttning av arbetskraft vill jag erinra om att Kungl. Maj:t den 5 april 1946, på grundval av arbetsmarknadskommissionens i det föregående berörda framställning i ämnet, utfärdat bestämmelser om arbetspremier för skogsarbetare, vissa skogsägare m. fl. under tiden 23 april—30 juni 1946. Kostnaderna härför, vilka komma att falla på nästa budgetår, uppskattas av kommissionen till 18 miljoner kronor. Med hänsyn till under nästa budgetår sannolikt uppkommande kostnader för andra ändamål, vilka skola tillgodoses från förevarande anslag, beräknar kommissionen medelsbehovet, med viss marginal för oförutsedda utgifter, till 24 miljoner kronor. Då kommissionen räknar med att reservationen å anslaget vid utgången av budgetåret 1945/46 skall uppgå till 9 miljoner, skulle det ytterligare anslagsbehovet utgöra 15 miljoner kronor. Denna anslagsberäkning synes mig böra godtagas.

Av arbetsmarknadskommissionens redogörelse för kommissionens centrala förvaltning samt länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingsanstalterna framgår, att antalet ärenden av militär natur högst väsentligt nedgått i anledning av den militära beredskapens avveckling. Verksamheten för arbetsplacering av flyktingar har även visat tendens till nedgång. Andra krisbetonade arbetsuppgifter, såsom verksamheten för tillgodoseendet av arbetskraftsbehovet i skogen och byggnadstillståndsärendena, kvarstå däremot allttjämt i oförändrad eller till och med ökad omfattning. Vissa nya arbetsuppgifter ha tillförts kommissionen och arbetsförmedlingsorganisationen har ytterligare utbyggt och specialiserats. Resultatet ur personalsynpunkt av den antydda utvecklingen har blivit en viss total minskning av personalen vid kommissionens kansli, länsarbetsnämnder och arbetsförmedlingsanstalter och en förskjutning av personalen från s. k. beredskapsuppgifter till mera normala uppgifter. En under nästa budgetår fortskridande återgång till normala förhållanden kommer uppenbarligen att föranleda ytterligare begränsning av kommissionens arbetsuppgifter av krisbetonad karaktär. Arbetsmarknadskommissionen beräknar också kostnaderna för avlöningar och omkostnader vid kommissionens kansli samt vid länsarbetsnämnder och arbetsförmedlingsanstalter till väsentligt lägre belopp än dem, vartill motsvarande kostnader — med hänsyn till medgivna anslagsöverskridanden — torde komma att uppgå under innevarande budgetår. Mot dessa beräkningar synes anledning till erinran icke föreligga. — Jag vill i detta sammanhang erinra om att utredningar pågå dels rörande ett centralt organ inom statsförvaltningen

för handhavande av arbetsmarknadsfrågor, dels angående arbetsförmedlingens framtida organisation.

I enlighet med det anförda torde ifrågavarande avlönings- och omkostnadsanslag böra beräknas sålunda:

	Kronor.
Statens arbetsmarknadskommission m. m.: Avlöningar, <i>förslagsanslag</i>	2 650 000
Statens arbetsmarknadskommission m. m.: Omkostnader, <i>förslagsanslag</i>	850 000
Länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingsanstalterna: Avlöningar, <i>förslagsanslag</i>	9 500 000
Länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingsanstalterna: Omkostnader, <i>förslagsanslag</i>	3 300 000

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda närmare bestämmelser rörande dispositionen av anslagen

Motioner.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet till behandling förehåft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Hallagård m. fl.* (I: 19) och den andra inom andra kammaren av herr *Onsjö m. fl.* (II: 25), i vilka hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära, att lämpliga åtgärder vidtagas för att säkerställa jordbrukets behov av arbetskraft och att dessa åtgärder avvägas så, att de i motionerna framhållna synpunkterna måtte bli beaktade,

dels ock en inom andra kammaren av herr *Persson* i Stockholm väckt motion (II: 553), vari hemställts, att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 293, i vad avser provisorisk löneförbättring för arkivarbetare m. fl., måtte uttala, att till *svenska* arkivarbetare bör från och med den 1 juli 1946 utbetalas dels ett provisoriskt lönetillägg av 7 kronor per vecka, dels ett provisoriskt familjetillägg av 7 kronor per vecka till arkivarbetare, som är försörjningspliktig mot enbart hustru eller mot hustru och ett barn under 16 år, med 10 kronor per vecka, därest försörjningsplikten omfattar två barn under 16 år, och med 13 kronor per vecka vid försörjningsplikt mot tre eller flera sådana barn, allt under förutsättning att vederbörande befinnas fullgöra denna försörjningsplikt, samt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om vidtagandet av skyndsamma åtgärder för att i administrativt hänseende och i fråga om utfärdandet av lönebestämmelser etc. avgränsa föreskrifter om sättet för beredandet av arbete åt de flyktingar, som nu sysselsätts i arkivarbete, från åtgärderna för att bereda arbete åt sådana svenska medborgare, som på grund av den tidigare yrkesutövningens art, vederbörandes speciella yrkeskvalifikationer, ålder eller särskilda personliga förhållanden icke lämpa sig för utförande av tyngre arbete och som därför erhålla anställning som arkivarbetare.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för nämnda förslag, får utskottet hänvisa till motionerna I: 19 och II: 553.

Utskottet.

När arbetsmarknadssituationen kännetecknats av överskott på arbetskraft ha de arbetsmarknadspolitiska strävandena syftat till att bereda de arbetslösa sysselsättning eller i varje fall försörjning. Även i nuvarande läge kvarstår detta problem, ehuru i begränsad omfattning. I en situation med allmän knapphet på arbetskraft förekommer nämligen allttjämt att överskott uppstår inom lokalt begränsade områden. Att överflytta den friställda arbetskraften till underskottsområden är ibland förenat med svårigheter av olika slag. Den kvardröjande arbetslösheten förklaras med att de arbetsökande alltid till en mindre del utgöras av personer vilka av olika anledningar äro svårplacerade även vid högkonjunktur. Vidare är det ofta icke möjligt eller lämpligt att efter inträffad arbetslöshet omedelbart överflytta den arbetslöse till annat yrkesområde eller anvisa honom arbete på annan ort än hemorten.

Uppmärksamheten har emellertid i nuvarande situation särskilt måst inriktas på uppgiften att tillgodose näringslivets behov av arbetskraft. Såsom exempel på åtgärder i detta syfte har departementschefen omnämnt underlättande av arbetskraftens rörlighet, fortsatt utjämning av sysselsättningen inom de säsongbetonade yrkena, utnyttjande av de partiellt arbetslösa och vissa grupper av icke arbetande kvinnor samt rationalisering av jordbruket. Det är enligt utskottets mening angeläget att de sålunda angivna utvägarna prövas för tillgodoseende av rådande behov av arbetskraft.

Departementschefen har framhållit att genom snabbare rationalisering av jordbruket den tidvis framträdande arbetskraftsbristen inom denna näringsgren skulle minskas och industriens möjligheter att få tillskott av arbetskraft skulle ökas. Enligt utskottets mening har man att räkna med att den rådande knappheten kommer att bestå under nästkommande budgetår. Jordbruket, vars rationalisering på många håll hunnit mycket långt och som har att vidkännas brist på arbetskraft även vid andra tider än sådd och skörd, lär för närvarande icke kunna förväntas lämna tillskott av arbetskraft till andra näringsgrenar. På grund härav vill utskottet understryka departementschefens uttalande, att tillgodoseendet av arbetskraftsbehovet för jordbruket, liksom även för skogsbruket, påkallar särskilda ansträngningar från arbetsmarknadsorganens sida.

I de likalydande motionerna I: 19 och II: 25 har framhållits, att lämpliga åtgärder böra vidtagas för att säkerställa jordbrukets behov av arbetskraft. Motionärerna ha särskilt erinrat om möjligheten att genom olika bidragsformer underlätta arbetskraftens rörlighet, att inställa driften vid industrier och inskränka arbetet inom vägväsendet under den för jordbruket brädaste tiden, att anordna arbetsläger för ungdom från städer och samhällen samt att utnyttja propaganda. Utskottet, som finner de i motionerna anförda synpunkterna beaktansvärda, vill framhålla, att vissa av de föreslagna åtgärderna, exempelvis åtgärder för underlättande av arbetskraftens rörlighet

anordnande av arbetsläger för ungdom och inskränkning av vägarbeten, redan tillämpas, samt att frigörande av arbetskraft inom det enskilda näringslivet under vissa tidsperioder för jordbrukets räkning allenast låter sig göra på frivillighetens väg. Då utskottet förutsätter, att ifrågavarande synpunkter ägnas vederbörlig uppmärksamhet, synes särskild framställning härom till Kungl. Maj:t icke vara påkallad.

Beträffande statsbidrag till kommunernas arbetslöshetskostnader har Kungl. Maj:t föreslagit vissa jämkningar i syfte att åstadkomma större anpassning till kommunernas ekonomiska bärkraft. Förslaget innebär bland annat att den för normalbidraget gällande skalan såtillvida skall tillämpas även vid bestämmande av årskostnadsbidraget, att den maximala arbetslöshetskostnad, som i princip skall stanna å kommunen, motsvarar 1 krona 50 öre per skattekrona vid normalbidrag under 40 %, 1 krona 25 öre per skattekrona vid normalbidrag av 40—50 % och 1 krona per skattekrona vid normalbidrag över 50 %. Vidare har föreslagits, att de dagavgifter, som kommunerna äro skyldiga erlægga för de till statliga beredskapsarbeten hänvisade arbetslösa, skola enhetligt bestämmas till belopp, motsvarande dagunderstöden för ensamstående personer över 18 år. För arbetare, som hänvisas till beredskapsarbete utom hemorten, har föreslagits försöksvis tillämpning av ett system med ortstillägg, vilka skola kunna utgivas oberoende av huruvida hyreshjälp utgår eller icke. Ortstilläggen förutsättas bekostade av kommunerna med rätt för dessa att medräkna utgifterna härför bland de godkända arbetslöshetskostnader, för vilka årskostnadsbidrag utgår. Bidragens storlek skola bestämmas med hänsynstagande till levnadskostnadsfördyringen och böra icke få överstiga 75 kronor per familj och månad.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag om jämkningar i gällande bestämmelser om statsbidrag till kommunernas arbetslöshetskostnader. Utskottet förutsätter därvid att den föreslagna differentieringen av den maximala årskostnaden med hänsyn till kommunernas ekonomiska bärkraft icke kommer att medföra nämnvärd ökning av det administrativa arbetet vid bidragens bestämmande.

Utskottet tillstyrker jämväl förslaget om särskilt ortstillägg för arbetare, som hänvisas till beredskapsarbete utom hemorten. Framhållas må att en tillämpning av ett dylikt bidragssystem icke kommer att helt undanröja den olägenhet för den enskilde, som är förenad med hänvisning till beredskapsarbete på annan ort.

För närvarande pågår en utredning angående organisationen och utformningen av de s. k. arkivarbetena. Departementschefen har meddelat, att i avbidan på utredningens slutförande viss provisorisk löneförbättring övervägts för arkivarbetare med försörjningsplikt. Till sådana arkivarbetare skulle utgå familjetillägg, graderade efter försörjningsbördans storlek. Riksdagen har beretts tillfälle att yttra sig i frågan innan beslut i ärendet fattas.

Utskottet vill erinra, att fråga om införande av särskilda familjetillägg för arkivarbetare varit föremål för behandling av 1941 års riksdag. Riksdagen uttalade därvid (skrivelse nr 436), att riksdagen icke kunnat undgå att hysa

betänkligheter mot att åstadkomma höjning av arkivarbetarnas löner genom införande av familjelön, särskilt med hänsyn till de konsekvenser beträffande lönesättningen vid andra med statsmedel understödda arbeten, som därav kunde befaras uppstå. Enligt riksdagens mening borde såvitt möjligt samma lönesystem tillämpas vid arkivarbeten som vid andra arbeten, vilka anordnats i arbetslöshetsbekämpande syfte.

Utskottet vill icke motsätta sig att arkivarbetarna erhålla viss höjning av gällande löneförmåner, men kan icke tillstyrka, att de ifrågasatta lönetilläggen graderas såsom familjelön. I den mån lönetillägg medgivnas, böra dessa enligt utskottets mening utgå med lika belopp utan avseende å försörjningsbörd samt med högst det belopp, som föreslagits av de inom arbetsmarknadskommissionen tillsatta särskilda sakkunniga.

På grund härav kan utskottet icke heller tillstyrka det förslag om provisorisk förbättring av arkivarbetares löner, som framförts i motionen II: 553.

I samma motion har föreslagits åtgärder för avgränsande av arkivarbete för svensk arbetskraft från den sysselsättning av samma natur, som har karaktären av hjälpform för flyktingar. Utskottet, som förutsätter att denna fråga ägnas uppmärksamhet vid den pågående utredningen om organisationen av arkivarbetena, vill i anledning av vad i motionen anförts framhålla att en viss åtskillnad härvidlag kan synas motiverad.

Kungl. Maj:ts förslag i fråga om vattenavledningsföretaget Lyckebyån samt företagarföreningar inom vissa län tillstyrkas av utskottet.

Ej heller har Kungl. Maj:ts beräkning av medelsbehovet givit utskottet anledning till erinran.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

I. att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag för budgetåret 1946/47 under femte huvudtiteln anvisa

a) till *Statens arbetsmarknadskommission m. m.: Avlöningar* ett förslagsanslag av 2 650 000 kronor;

b) till *Statens arbetsmarknadskommission m. m.: Omkostnader* ett förslagsanslag av 850 000 kronor;

c) till *Länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingsanstalterna: Avlöningar* ett förslagsanslag av 9 500 000 kronor;

d) till *Länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingsanstalterna: Omkostnader* ett förslagsanslag av 3 300 000 kronor;

II. att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag till *Åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m.* för budgetåret 1946/47 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 22 000 000 kronor;

III. att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag till *Kostnader för överflyttning av arbetskraft* för budgetåret 1946/47 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 15 000 000 kronor;

IV. att motionerna I: 19 och II: 25 ej må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

V. att motionen II: 553 ej må till någon riksdagen åtgärd föranleda.

Stockholm den 21 juni 1946

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Lindström, Larsson, Bäckström, Karl Andersson, Heiding, Mannerskantz, Gustaf Karlsson, Gillström, Berling*, fröken *Andersson* och herr *Ivar Persson*; samt

från andra kammaren: herrar *Törnkvist, Eriksson* i Stockholm, *Ward, Ohlin, Falla, Andersson* i Malmö, *Mårtensson, Pettersson* i Dahl, *Pettersson* i Degerfors, *Thapper, Onsjö* och *Birke*.

Reservationer:

1) av herrar *Johan Bernhard Johansson, Bäckström, Heiding, Mannerskantz*, fröken *Andersson*, herrar *Ivar Persson, Ohlin, Falla, Pettersson* i Dahl, *Onsjö* och *Birke*, vilka ansett, att det stycke å s. 20 i utskottets yttrande, som börjar med orden »Utskottet tillstyrker jämväl» och slutar med orden »annan ort» bort hava följande lydelse:

»Kungl. Maj:ts förslag om försöksvis tillämpning av ortstillägg innebär, att ett särskilt bidrag utbetalas till familjeförsörjande arbetare, som anvisas arbete utom hemorten. Utskottet vill med anledning härav framhålla, att beredskapsarbeten till sin natur äro övervägande anläggningsarbeten. Det ligger i anläggningsverksamhetens natur, att arbetsplatserna växla från tid till annan. Därför ha sedan gammalt anläggningsindustriens arbetare levat på mera rörlig fot än fabriksindustriens arbetare. Inom anläggningsindustrien förekommer i allmänhet ingen merbetalning till arbetare, som ha sina familjer boende på annan ort än den, där vederbörande har sitt arbete. Ett bifall till förslaget skulle innebära ett uppenbart avsteg från principen att vid beredskapsarbete den öppna marknadens lönesättning skall tillämpas.

Härtill kommer att inom de områden, där bidragen skulle komma att utgå, arbetslöshet sedan länge varit en bestående företeelse och att utbetalande av ortstillägg kan förväntas verka konserverande på detta förhållande. På grund härav kan utskottet icke tillstyrka förslaget i denna del»;

2) av herrar *Larsson, Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Mårtensson* och *Petterson* i Degerfors, vilka ansett, att närmast efter det stycke å s. 20 i utskottets yttrande, som börjar med orden »Utskottet tillstyrker jämväl» och slutar med orden »annan ort» bort införas ett nytt stycke av följande lydelse:

»Kommuner, som ha en kommunal uttaxering av minst 12 kronor och åtnjuta skatteutjämningsbidrag, äro för närvarande befriade från erläggande av dagutgift för de till statliga beredskapsarbeten hänvisade arbetslösa. Det är enligt utskottets mening önskvärt, att dylik befrielse utsträcker till kommuner, som ha en kommunal uttaxering av minst 10 kronor, varvid jämväl villkoret att kommunen skall åtnjuta skatteutjämningsbidrag bör bortfalla»;

3) av herrar *Johan Bernhard Johansson, Mannerskantz*, fröken *Andersson*, herrar *Falla* och *Birke*, vilka ansett,

dels att det stycke å s. 21 i utskottets yttrande, vilket börjar med orden »Ej heller» och slutar med orden »till erinran» bort utgå och att utskottet i stället bort göra följande uttalande:

»Till åtgärder för arbetsmarknadens reglering har Kungl. Maj:t föreslagit anvisande av ett anslag av 22 miljoner kronor. Utskottet vill med anledning härav erinra, att å ifrågavarande anslag under ett flertal år förefunnits reservationer till betydande belopp. Vid utgången av budgetåret 1944/45 kvarstod å anslaget ett belopp av cirka 30,7 miljoner kronor och för löpande budgetår har reservationen beräknats till omkring 30 miljoner kronor. För innevarande budgetår har medelsförbrukningen under anslaget uppskattats till cirka 48 miljoner kronor varjämte beräknats att behovet av arbetslöshetshindrande åtgärder under budgetåret 1946/47 skall komma att bli av ungefär samma omfattning som under innevarande budgetår.

Av de av arbetsmarknadskommissionen framlagda uppgifterna beträffande medelsförbrukningen under de tre första kvartalen av löpande budgetår vill det förefalla, som om reservationen under anslaget kommer att bli större än vad kommissionen beräknat, särskilt om hänsyn tages till att behovet av arbetslöshetshindrande åtgärder torde vara förhållandevis mindre under budgetårets sista kvartal. Även om arbetsmarknadskommissionens uppskattning godtages skulle emellertid med ett beräknat medelsbehov av 48 miljoner kronor och en reservation av 30 miljoner kronor för ifrågavarande ändamål icke erfordras anvisande av större belopp för nästa budgetår än 18 miljoner kronor. Med hänsyn till angelägenheten av att anslag å riksstaten anvisas med det belopp, som beräknas motsvara medelsbehovet, synes medelsanvisningen för ändamålet för nästa budgetår böra begränsas till nämnda belopp, 18 miljoner kronor. Därest anslaget skulle visa sig icke förstå, äger Kungl. Maj:t möjlighet att äska ytterligare medel å tilläggsstat för nästa budgetår.

Kungl. Maj:ts beräkning av medelsbehovet i övrigt har icke givit utskottet anledning till erinran»;

dels ock att utskottets hemställan, i anslutning härtill, bort hava följande lydelse:

- »I. att riksdagen — — — 3 300 000 kronor;
- II. att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till *Åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m.* för budgetåret 1946/47 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 18 000 000 kronor;
- III. att riksdagen — — — 15 000 000 kronor;
- IV. att motionerna — — — åtgärd föranleda;
- V. att motionen — — — åtgärd föranleda.»